

Цей переклад підготовлений Радою Європи в межах Плану дій Ради Європи для України на 2018-2021 роки та фінансований за рахунок коштів на рівні Плану дій, наданих Естонією, Ірландією, Латвією, Литвою, Ліхтенштейном, Люксембургом, Нідерландами, Норвегією, Польщею, Румунією, Туреччиною, Угорщиною, Фінляндією, Чеською Республікою, Швейцарією, Швецією та Канадою.

This translation is produced by the Council of Europe within the framework of the Council of Europe Action Plan for Ukraine 2018-2021 and funded with Action Plan-level funds provided by the Czech Republic, Estonia, Finland, Hungary, Ireland, Latvia, Liechtenstein, Lithuania, Luxembourg, the Netherlands, Norway, Poland, Romania, Sweden, Switzerland, Turkey and Canada.

Soare і Інші проти Румунії - 24329/02

Рішення від 22.2.2011 [Секція III]

Стаття 2

Стаття 2-2

Застосування сили

Надмірне застосування сили поліцією: *порушення*

Стаття 3

Поводження, що принижує гідність

Допит свідків у комісаріаті протягом дев'яти з половиною годин без води і їжі:
порушення

Факти – Перший заявник, ром за етнічним походженням, разом зі своїм братом перестрів на вулиці колишнього зятя. Двоє братів почали його переслідувати. Поліцейський патруль затримав їх, і один з них завдав першому заявнику тяжке вогнепальне поранення в голову. Двоє інших заявників були свідками інциденту.

Версії подій, надані першим заявником і Урядом, є різними. Перший заявник стверджує, що у нього не було зброї, і що поліцейський вистрілив у нього, коли його примусили сісти навпочіпки. Як стверджує Уряд, перший заявник спочатку вдарив ножом поліцейського, який намагався його заарештувати, після чого останній вийняв зброю, щоб зробити попереджувальний постріл, але втратив рівновагу, і тому куля влучила у голову першого заявника. Поліцейський, який зробив постріл, після інциденту мав на животі поверхневі рани, завдані ріжучим предметом.

Ввечері того ж дня було відкрите розслідування. Двох інших заявників привезли до комісаріату для отримання показів. Вони прибули туди приблизно о 19.30, і їх тричі допитували до самого ранку. Вони уточнили, що трагічні події, під час яких вони були присутні, той час, який вони провели у комісаріаті, а також позбавлення їжі і пиття фізично і психологічно їх виснажили. Вони також стверджували, що зазнали залякування з боку поліції, котра вимагала, аби вони сказали, що перший заявник і його брат були озброєні ножами. Вони подали скаргу стосовно умов проведення їхнього допиту, але прокуратура залишила її без розгляду. Розслідування взяло до уваги рапорт щодо інциденту, складений трьома причетними поліцейськими, а також звіт Національного інституту судово-медичних експертиз щодо поранень, завданих поліцейському, і щодо стану здоров'я першого заявника, у якого паралізувало правий бік. Різні провадження, порушені проти поліцейського, який здійснив постріл, були закриті.

Право

1. Щодо першого заявника

Стаття 3: а) *Матеріальний аспект*

i. *Щодо нормативно-правової і адміністративної бази* – На момент подій не було жодного законодавчого положення, яке б регулювало використання зброї під час поліцейських операцій, за винятком зобов'язання зробити попередження, а румунське право не містило жодних рекомендацій щодо підготовки та контролю за діяльністю, про яку йдеться. Таким чином, ця нормативно-правова база не була достатньою, щоб забезпечити необхідний рівень захисту "за законом" права на життя. Таким чином, поліцейський, який здійснив постріл, міг діяти зі значною автономією і вживати непродумані ініціативи, чого б, ймовірно, не сталось, якби він пройшов належну підготовку та інструктаж. По-друге, проведене кримінальне розслідування не містить жодних вказівок на сумісність поведінки поліцейського з будь-яким правилом або практикою, що застосовується у цій галузі. Більш того, Уряд не згадував про будь-які дисциплінарні провадження щодо причетних працівників поліції. Таким чином, що стосується позитивного зобов'язання запровадити належну законодавчу та адміністративну базу, влада не зробила на той час все, чого можна було очікувати від неї, щоб забезпечити громадянам необхідний рівень захисту, особливо у випадку використання потенційно летальної сили, а також для усунення реальних і безпосередніх ризиків для життя, які можуть спричинити, навіть винятково, поліцейські операції.

ii. *Відповідальність представників держави, необхідність і пропорційність застосованої сили* – Перший заявник і Уряд мають різні версії фактів, тісно пов'язані з відповідальністю держави за події, які ледь не коштували заявникові життя. Останній зробив усе, що було в його силах, аби обґрунтувати свою скаргу prima facie. Отже, Уряд повинен надати правдоподібне пояснення походження травми, завданої кулею, яка була випущена з близької відстані. Проте, не можна сказати, що влада дійсно прагнула дізнатися, чи був заявник озброєний ножом чи ні, і чи вдарив він поліцейського. Недостатність фактичних доказів та доказів, зібраних органами влади, не дозволяє Суду оцінити факти справи. Отже, бездіяльність слідчих органів призводить до відхилення твердження Уряду про те, що поранення заявника було спричинене внаслідок реакції поліцейського, на якого він напав із ножом, і який, таким чином, перебував у законному стані самозахисту. Відповідно, Уряд не зміг довести, що потенційно летальна сила, застосована проти першого заявника, не виходить за межі абсолютно необхідного, що вона була суворо пропорційною та переслідувала одну з цілей, дозволених статтею 2 § 2, тому у даній справі відповідальність покладається на державу.

Висновок : порушення (одноголосно).

b) *Процесуальний аспект* – Прокуратурою при Військовому суді було проведено розслідування як за версією, що поліцейський стріляв у першого заявника, так і за обвинуваченням у непокорі щодо першого заявника. Після внесення змін до законодавства, слідство було передане до цивільної прокуратури, яка видала постанову про відсутність події злочину стосовно поранення потерпілого на підставі того, що співробітник поліції діяв у стані самооборони. Відсутність незалежності військового прокурора була визнана Судом у своїй практиці, оскільки на той час військовий прокурор був військовим офіцером, як і поліцейські, які перебували під слідством. Втручання цивільної прокуратури було недостатнім для подолання цієї відсутності незалежності, оскільки військовий прокурор зібрав більшість доказів на перших етапах розслідування, які мають особливе значення. У даній справі військовий прокурор провів розслідування дій поліцейського з відсутністю неупередженості. Він задовольнився тим, що наказав поліцейським, причетним до цього інциденту, скласти рапорти щодо оскаржуваних фактів, які жодним чином не могли замінити допит причетних осіб у рамках кримінального розслідування. Крім того, проведення розслідування містило й інші порушення, такі як очевидні затримки у проведенні судово-медичної експертизи щодо першого заявника та

неповідомлення йому самому та його адвокату рішення про закриття кримінального провадження. Ці чинники є достатніми для того, аби зробити висновок, що провадження стосовно даного інциденту не можна вважати швидким та ефективним розслідуванням.

Висновок: порушення (одноголосно).

Стаття 14 в сукупності зі статтями 2 і 3: Хоча поведінка поліцейського, який здійснив постріл, вимагає серйозної критики, вона сама по собі не є достатньою підставою для висновку про наявність расистських мотивів. Немає жодних доказів того, що поліцейські, причетні до інциденту, зробили расистські зауваження. Нарешті, той факт, що поліцейський увечері після інциденту заявив, що «на нього напали цигани», сам по собі не є достатнім, щоб примусити владу розслідувати, чи інцидент був мотивований расистськими міркуваннями.

Висновок: відсутність порушення (чотири голоси проти трьох).

Суд також одноголосно дійшов висновку про порушення статті 13 в сукупності зі статтею 2.

2. Стосовно другого і третього заявників

Стаття 3: *Матеріальний аспект* – Уряд не заперечує, що двох інших заявників було затримано в поліцейському відділенні з 19:30 до 5 години наступного ранку, без їжі або води. Більше того, він не надав Суду жодного документа, що регулює статус свідків у кримінальних справах та уточнює, яким чином вони повинні розглядатися, коли вони змушені, як у цьому випадку, залишатися протягом декількох годин у розпорядженні слідчих органів. Враховуючи обставини справи, зокрема, тривалість допитів, які були проведені з двома іншими заявниками після трагічних подій, і почуття страждань і неповноцінності, які викликало в них оскаржуване поводження, воно має бути кваліфіковане як таке, що принижує гідність.

Висновок: порушення (одноголосно).

Стаття: 90 000 EUR на відшкодування матеріальної шкоди і 40 000 EUR на відшкодування моральної шкоди першому заявнику; 10 000 EUR на відшкодування моральної шкоди другому і третьому заявникам, кожному.